

“JEKLARSKI TRUST ŽANJE VIHAR, KI GA JE SEJAL.”

“Delavska fronta je trdna”, pravi Fitzpatrick. Governor noče poslati milice v Waukegan. 8000 novih rekrutov. Delavci v Bethlehemu zastavkajo v pondeljek. Bosje v So. Chicago delajo lepe obljube. “Nobenega pogajanja s stavkarji!” je rekel Gary na gostiji.

NAJNOVEJŠE STAVKOVNE VESTI.

Washington, 26. sept. — Sam Gompers je danes pri malikljanju pred senatnim odsekom izjavil, da je jeklarski trust izkoristil vojno na čemerne profitarstvo in še zdaj izrablja vojne zakone proti delavcem, katerim se ne dovoli svoboda govora in sborovanja. “Trust je sejal veter in zdaj žanje vihar,” je dejal Gompers. Dalje je rekel, da stavke ni bilo mogoče preprečiti. — Zasljanje Fosterja je odloženo na prihodnjo sredo.

Waukegan, Ill., 26. sept. — 300 tukajšnjih trgovcev se je oborožilo proti štrajkarjem z izjavo, da bodo “čuvali red,” ker governor noče poslati vojske.

Portland, Ore., 26. sept. — 10.000 delavcev v tukajšnjih ladjedelniških delavcih so se združili v zastrajki 1. oktobra, ako ne bodo do tega časa sprejete njihove zahteve za večjo plačo.

Washington, 26. sept. — Sam Gompers in W. Z. Foster, tajnik jeklarske organizacije, sta bila danes zaslišana pred senatnim odsekom, ki preiskuje veliko stavko.

Washington, 26. sept. — Senatni odsek, ki preiskuje stavko, bo poskušal zblížiti nasprotni sile in doseči, da razsodišče reši vprašanja, radi katerih je nastal štrajk. Senatorji so mnenja, da mora Gary preje priti v Washington kot je sam izvolil. Ako se ne bo zmenil Gary za ponovno vabilo, bo senatni odsek takoj zatheval, da predsednik imenuje posredovalni odbor.

John Fitzpatrick je danes izjavil, da delavci ne bodo prosili Garyja, temveč ga bodo prisilili, da se pogaja z njimi. “Prihodnjih par dni pokaže, da je delavska fronta trdna napram sovražnikom in če hoče Gary dolgo vojno, jo lahko irta,” je rekel Fitzpatrick.

Waukegan, Ill. — Tukajšnje krajevne oblasti so danes naprosile gubernorja, da naj pošlje vojske čete. Sinoči so bili prvi izsredi v mestu in trije štrajkarji so bili aretirani in potem izpuščeni proti \$10,000 varščine. (Med aretiranimi sta dva Slovence). General Dickson je danes zjutraj obiskal Waukegan in ko si je ogledal položaj, je dejal, da vojske čete niso potrebne.

Columbus, O., 26. sept. — Na zahtevo šerifov v nekaterih mestih države Ohio, da se pošlje milica, je governor Cox danes odgovoril: “Kakor hitro se pokaže, da se ima iz stavke razviti industrijalna revolucija, bodo vojske čete na mestu.”

So. Chicago, 26. sept. — Policaji so danes aretirali dva stavkovna piketa Mike Rassado in Joe Gornika, ker se nista hotela umakniti z mesta, kakro jima je bilo ukazano. Zjutraj, ko je bila še tema, so počili prvi strel v So. Chicago odkar je stavka. Streljanje je bilo pred vhom v tovarne Illinois Steel Co. na 88. cestni, ne ve se pa, kdo je streljal.

Cleveland, O., 26. sept. — Včeraj in danes je tukaj mir. Obe stranki “se merita in čakata.” Valjarnice Empire Co. so bili sinoči zaprte, ker ni toliko stavko-

600,000 ŽELEZNIČARJEV ZAŠTRAJKALO V ANGLIJI

London, 26. sept. — Vsa pogajanja med vlado in železničarsko organizacijo so bila pretrgana danes opoldne in sledila je stavka več kot 600,000 železničarjev. Vse železnice, bodisi parne ali električne so prizadete. Vlada je sklenila, da bodo eroplani prenašali pošto.

kazov, da bi tovarna lahko obratovala.

Pittsburgh, Pa., 26. sept. — Armada stavkarjev v pittsburskem okrožju neprenehoma raste. 8000 delavcev se je pridružilo stavkarjem v zadnjih štiriindvajsetih urah po izjavi delavskih voditeljev. Boj za svobodo govora in zborovanja se nadaljuje. Oblasti v raznih mestih pittsburske okolice so ponovno prepovedale shode in obhode štrajkarjev.

Bethlehem, Pa., 26. sept. — Grace, predsednik Bethlehem Steel kompanije, je včeraj zavrgel ultimatum delavcev za konferenco med zastopniki družbe in unije. Valed tega je stavkovni odbor pozval delavce, da zaštrajkajo v pondeljek 29. septembra ob šestih uri zjutraj.

Gary je spregovoril.

New York. — Elbert H. Gary, predsednik jeklarskega trusta, je prvič odprl usta odkar trajajo stavka. V četrtek zvečer je bil gost na pojedini japonskega barona Konda, predsednika japonske parobrodne družbe, in pri tej priliki je obhutil potrebo, da nekaj pove o štrajku. Dejal je, da z ostalimi direktorji vred predstavlja 150,000 delničarjev, med katerimi je do 70,000 jeklarskih delavcev (?). Dalje je rekel, da “moralni princip družbe je, da se ne pogaja z voditelji stavke, ki so se prostovoljno ponudili (!), da vodijo delavce, katerih pa ne zastopajo.” Dalje je Gary prerokoval, da pride velik prevrat v Ameriki, ako publika dopusti, da štrajkarji zmagojo, kajti vprašanje, ki je involvirano v stavki, katero vodi priznani revolucionar (!) Foster, je večje kakor pa jeklarska družba. Nato je govoril o “veliki nevarnosti”, ki grozi Združenim državam valed “boljševičke propagande, ki se podpira z denarjem direktno iz Rusije.”

Navzoči gostje japonskega barona Konda so jeklarskemu magnatu verno prikimali na vsako besedo.

Župan v Indiana Harborju se je potegnil za štrajkarje.

Indiana Harbor, Ind. — Tukajšnji župan Leo McCormick je povedal štrajkarjem na shodu v četrtek zvečer, da simpatizira z njimi in želi, da zmagojo. Policijski šef Edward J. O'Donnell je izjavil, da je nevtralen in da ne bodo policaji branili skebov, dokler je na šef. Uradniki družbe so zelo poparjeni. Radi bi nabavili stavkokaze in odprli vsaj nekaj tovarn, toda župan in policijski šef jim nočeta dati zaščite.

Jeklarske v Garyju spremenjene v trdnjave.

Gary, Ind. — Tukajšnje jeklarske in železarske se po izpovedbah (Nadaljevanje na 3. str. 1. kol.)

PRESEDNIK RUDARJEV NOČE ITI NA INDUSTRIJALNO KONFERENCO.

Buffalo, N. Y. — John F. Lewis, nadomestni predsednik rudarske unije, je odklonil imenovanje delavskim delegatom za Wilsonovo industrijalno konferenco v Washingtonu, katerim ga je imenoval Gompers. Lewis je izjavil, da nima zaupanja v konferenco, ki se vrši pri Wilsonovi “okrogli mizi”.

WILSON ZBOLEL; KONEC GOVORNIŠKE TURE.

Predsednik je zbolel v Kansasu in zdravnik mu je prepovedal nadaljne shode.

“PREVELIKA NAPETOST ŽIVCEV.”

Wichita, Kans., 26. sept. — Predsednikove govorniške ture po državi je konec in vsi shodi, ki bi se imeli še vršiti v vzhodnih državah, so preklicani. Wilson je danes zbolel in njegov osebni zdravnik dr. Grayson mu je prepovedal nadaljno potovanje. Predsednik se je nekaj časa upiral zdravnikovi zapovedi, toda naposled se je udal in še danes se odpelje v Washington.

Predsednikov tajnik Tumulty je objavil poročilo, da se je Wilson zelo utrudil na potovanju in končno je tak onemogel, da ne več ne more držati na nogah. Zdravnik je konstatiral, da je velika napetost živcev pričela pritiskati na prebavne organe. Prejšnjo noč ni mogel zatisniti očesa. Wilson je imel v zadnjih treh tednih čez 30 shodov v zapadnih in severozapadnih državah, na katerih je zagovarjal ligo naroda.

KAKO LAŽE VELEBIZNIŠKO ČASOPISJE.

Dumright, Okla. — Sem je despeto šest kompanij milice, ki pa ni imela prav nobenega dela. V mestu je ostalo le petdeset miličarjev, drugi so pa odšli.

Ko so prebivalci žitili zunanje časopisje, ki je poročalo o strašni revoluciji, so se tako smejali, da so se držali za trebuhe. Dogodek se je odigral takole: Zastavkale so telefonistke. Nekaj delavcev je sklicalo shod, na katerem so kritizirali župana. Prišel je policijski načelnik in grozil delavcem s samokresom. Delavci so vzeli polietilskemu načelniku samokres in nekdo je oddal dva strela v zrak. Ko je župan izvedel, da so vzeli samokres policijskemu načelniku, je urno zapustil mesto. Oddal je brzojavko, da so boljševiki pričeli z namiri in prosil je za vojaško pomoč. Tako je nastala časnikarska raca o strašni revoluciji, v katero pa pametni ljudje niso verjeli.

ŽRTEV KRVNE OSVETE.

Louisville, Ky. — Krvna osveta je med prebivalci v Kentuckiju ravnotako nekaj vsakdanjega kot v južni Italiji, Albaniji ali pa na Korziki. Taka krvno-osvetna vojna je pričela pred štirimi leti, ko je Ashbury Spicer ustrelil Ashbury Fugata. Ta vojna se zdaj zopet obnovila. Charles Noble, sorodnik Fugata, je ustrelil zdaj Spicerjevega sina Charleja. Takoj po tem umoru je stari Spicer, ki je justični begun, izjavil, da maščuje svojega sina. Med ljudstvom kroži govoric, da je zbral svoje prijatelje, da obkoli in ubije Nobla.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA.

Albuquerque, N. M. — Osočni vlak št. 1 je udaril skupaj z lokomotivo na Atchinson, Topeka & Santa Fe železnici. Ranjenih je petnajst potnikov. Ne sreča se je dogodila blizu postaje Kennedy.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto in nedeljo oblačno, nestalno in gorlo. Južni in južozapadni vetrovi.

FITZPATRICKOVO ZASLIŠANJE PRED SENATNIM ODSEKOM.

Opital je razmere v pennsylvanjskih jeklarskih okrožjih.

“MESTNI URADNIKI SO EDINI BOLJŠEVIKI.”

Washington, D. C. — John Fitzpatrick, predsednik organizacije odbora jeklarskih delavcev, je bil zaslišan pred senatnim odsekom. Jedro njegovega zaslišanja je bilo tako, kot so ga pričakovali vsi pametni ljudje, ki niso prepričani s sovraštvom do delavcev. Stavka bo odpoklicana in spor bo izravnano na konferenci, če United States Steel korporacija pristane, da se sporne točke predlože v izravnavo komisiji, ki jo imenuje predsednik Wilson. Iz Fitzpatrickovih odgovorov je jasno razumeti, da vsa krivda za nadaljevanje stavke pade na United States Steel korporacijo, ki je to stavko tudi izzvala.

Fitzpatrick je izjavil, da se delavci vrnejo na delo, če korporacija pristane, da se podvrže razsodbi komisije, imenovane po predsedniku ker bodo tudi delavske organizacije pristale, da se bodo ravnale po razsodbi komisije.

“Ali se bodo delavci vrnili na delo, če kompanija prizna, da se zadeva izroči razsodišču?” je vprašal senator Kenyon, predsednik odbeska.

“Da,” je kratko odgovoril Fitzpatrick.

“Ali so delavci pri volji predložiti svoje zadevo komisiji, ki jo imenuje predsednik?” je nadaljeval senator Kenyon.

“Da,” je zopet rekel Fitzpatrick.

“Ali boste odpoklicali stavko, če mr. Gary pristane na pogajanja,” je vprašal senator Kenyon.

“Kot osebna nimam pravice odpoklicati stavke, toda skušnje uče, da bodo delavci pristali, da se situacija izravna na ta način,” je rekel Fitzpatrick. “Kri nadaljnjih umorov naj pride na glavo človeka, ki se upira konferenci. To je kriza v narodnih zadevah. Bog ve kaj se zgodi v bližnji bodočnosti. V pittsburskem distriktu se gode reči, da takih ne poskušajo v najtemnejšem kotličku Rusije.”

“In ste pri volji končati stavko s pogajanjem in se ravnati po odloku odbora?” je zastavil vprašanje senator Kenyon.

“Sem,” je odločno odgovoril Fitzpatrick.

Predsednika Wilsona najbrž obvestijo takoj, da so stavkarji pri volji predložiti svojo zadevo razsodišču, ki ga imenuje predsednik.

Fitzpatrick je v živih barvah naslikal razmere v pittsburskem okraju, v katerem je po njegovem mnenju United States Steel korporacija absoluten gospodar nad lokalnimi oblastmi. Kompanijski pretepači so morili delavce in ženske, pennsylvanski konstablerji so s svojimi konji pomandrali mirne meščane. Fitzpatrick je karakteriziral te konstablerje kot kozake.

Obtožil je te “junake”, da so zadnje nedelje v Clairtonu, Pa., potegnili ameriško zastavo s droga in govornike z odrca, ko se je vrnil shod mirnih meščanov. V McKeesportu niso delavci mogli zborovati, dokler niso ob mestni meji kupili stavbišča, na katerem zborujejo.

Fitzpatrick je svaril in je rekel, dokler vladajo take razmere, je nemogoče preprečiti, da se stavka ne razširi tudi na druge industrije. Priporočil je odseku, da se poda v pittsburski okraj, da se na svoje oči prepriča, kakšne so tam razmere. Odsek je vzel njegovo priporočilo na znanje in mogoče se dogodi, da obišče pennsylvanjska mesta.

Fitzpatrick je dalje primerjal obnašanje javnih uradnikov v pittsburskem distriktu z obnašanjem Nadsljevanje na 3. str. 2. kol.)

GENERALNI POŠTAR BURLESON BI RAD ODSTOPIL; WILSON MU NE PUSTI.

Austin, Tex. — Intimni prijatelj glavnega poštarja Burlesona je dejal tukaj, da je Burleson že pred več tedni položil resignacijo, toda Wilson ga je pregovoril, da jo je umaknil. Burleson je hotel odstopiti takrat, ko ga je Gompers javno napadel zaradi stiskanja poštne službenec.

ANGLEŠKE ČETE OKUPIRAJO BUDAPEŠTO.

Avstrija pred bankrotom in zavezniki morda prevzamejo vlado.

ŠVICARJI KAHTEVAJO, DA SE EKSCERAR KARL INTERNIRA.

Ženeva, 26. sept. — Z Dunaja poročajo, da so zavezniki sklenili zasesti Budapešto kakor hitro se umaknejo Rumuni iz Ogrske. Angleške čete izvrše okupacijo.

Pariz, 26. sept. — Z ozirom na kritično gospodarsko stanje v Nemški Avstriji, kjer se je bati poloma valed velikega pomanjkanja živil in premoaga, predlagajo vodilni državniki, da naj Avstrija napove prostovoljni bankrot in izroči vlado zavezniški mislji na Dunaju.

Ženeva, 26. sept. — Švicarsko časopisje zahteva, da švicarska vlada internira bivšega avstrijskega cesarja Karla in druge Habsburge, ki so pribežali v Švico po revoluciji. — Iz Inomesta javljajo, da so monarhisti na Ogrskem pričeli agitirati, da bi sedemletni Franc Jožef Oton, sin ekscerarja Karla, postal “ogreški kralj.”

ŽELEZNIČARJI PROTESTIRAJO PRED SENATNIM ODSEKOM.

Washington, D. C. — Pred senatnim odsekom so bili zaslišani zastopniki organiziranih železničarjev, da izpovejo svoje misli o Cumminsovi predlogi, v kateri je določeno, ki pripoveduje stavkano železničarjem.

P. J. McNamara, podpredsednik bratovščine kurjačev in lokomotivnih spremljevalcev, je rekel: “Taka priporočila jemljejo železničarjem državljanske pravice. Železničarje spreminjajo v tlačane.”

W. N. Donk, podpredsednik podpredsednik bratovščine zaviranj, je označil to določbo, kot najprezrednejši poizkus po civilni vojni, s katerim se hoče uvesti tlaka.

ROPARJI SO ODNESELI \$145,000 V TRESH DRŽAVAH.

Emden, Ill. — Roparji, ki so oplenili farmarsko državno banko, so odnesli za \$100,000 vrednostnih papirjev. O roparjih ni duha ne sluha.

Lansing, Mich. — V banko v Mullikenu, majhnem mestu, je vlomilo pet tolovačev zgodaj zjutraj. Odnesli so okoli dvajset tisoč dolarjev v gotovini, zadolžnicah vobode in drugih vrednostnih papirjih.

Bottineau, N. D. — Tstovi so ponoči vlomili v banko v Gardenu, ki se nahaja petnajst milj od tukaj. Odnesli so pet in dvajset tisoč dolarjev v gotovini in zadolžnicah svobode.

\$42,500 DOLARJEV SO NAŠLI ZAKOPANIH NA FARMI.

Green Bay, Wis. — Na farmi John Wejda, očeta John S. Wejda, poštnega uradnika, ki je zaprt radi tatvine \$235,000, so izkopali posodo za mleko, v kateri so našli \$42,000, del denarja, ki je bil ukraden Standard Oil kompaniji.

Denar sta prinesla dan kasneje po izvršnem ropu na farmo Leo in Walter Filipkowsky, brata, ki sta pomagala izvršiti tatvino. Če trtega tatu še zdaj nimajo.

AMERIČANI VZELI MESTO ITALIJANOM IN GA DALI SRBOM.

Wilson je baje zagrozil Italiji s gospodarsko blokado, da ne prežene D'Annunzija z Reke.

JUGOSLOVANI SE PRIPRAVLJAJO ZA VOJNO.

Pariz, 26. sept. — Brzojavka iz Rima, datirana v sredo in opirajoča se na poročilo v “Epoci”, se glasi, da so srbske regularne čete in jugoslovanski prostovoljci zasesti Suesnik, okrog 20 milj severno od Reke, in stražijo Bistričko dolino in šestpetersko železnico.

Kodanj 26. sept. — Poročilo iz Splita, ki ima večerajnji datum, se glasi, da so se iskrali ameriški pomorski in torpedonavtilci v Trogirju, Dalmacija, in pričeli italijanske čete, da so zapustile omenjeni kraj. Poročilo pravi, da so jugoslovanske čete napadle mesto, ko je priplula ameriška ladja v luko. Iskralo se je 200 Američanov s strojnimi. Prebivalci v Trogirju, ki so videli dvojno pomoč, so pričeli streljati na Italijane, ki so se naglo umaknili. Jugoslovani so medtem ujeli italijanski oklopni avtomobil, na katerem je bil poveljnik d'Annunzijevih pristavev s tremi častniki vred; ameriški pomorski so vzeli njete in jih prepeljali na italijansko ladjo. Nato so prišle v Trogir srbske čete, katere je prebivalstvo navdušeno pozdravljalo. Američani so izročili mesto Jugoslovatom in odšli nazaj na svojo ladjo, ki ostane še nekaj dni v pristani.

Pariz, 26. sept. — Predsednik Wilson je v svojem odgovoru na zadnji kompromis glede na Reko odločno zavrgel Tittonijev načrt, da Reka pripade Italiji, pristaneče se pa internacionalizira. Dalje je Wilson zagrozil, da bodo Zdržene države gospodarsko blokirale Italijo, ako italijanska vlada ne prežene d'Annunzija z Reke in ne naredi reda tamkaj.

Tako poročajo iz italijanskih virov. Dalje se poroča, da bo kronski svet, ki zdaj sboruje v Rimu, proglasil morda še danes aneksijo Reke ne oziraje se na Wilsonovo zahtevo.

Italijanski mirovni delegatje upajo, da Anglija in Francija ne bosta sledili Ameriki, če ta res blokira Italijo. Francija se boji izbruha boljševičke revolucije v Italiji, ki je njena soseda. Italija dolguje ogromne vsote vojnih kreditov Ameriki in Angliji. Dalje se govori, da Francija in Anglija ne bosta podpirali Jugoslavije, ako ta napove vojno Italiji.

Ameriški mirovni delegatje molče o Wilsonovem odgovoru.

Pariz, 26. sept. — Jugoslovanski poročilo se glasi, da so d'Annunzijeve čete aretirale veliko število Hrvatov na Reki in o-pustile tamoknje hrvaško tiskarno. Na tisoče begunov z Reke in Sušaka je prišlo v Zagreb in druga hrvaška mesta; begunci apelirajo na jugoslovansko vlado, da naj intervenira in varuje njihove interese na Reki.

Govorica, da bo italijanski kronski svet proklamiral aneksijo Reke in da se Viktor Emanuel odpove prestolu, se ponavlja. Tukajšnji Italijani nočejo potrditi niti zanikati teh vesti.

Rim, 26. sept. — “Gazetta del Poppolo” poroča, da je Giolitti, bivši ministrski predsednik, predlagal na seji kronskega sveta, da regularne čete nadomestijo d'Annunzijeve prostovoljce na Reki. Zunanji minister Tittoni je proti aneksiji Reke, kajti če bi to dovolila mirovna konferenca Italijanom, tedaj bi bila tudi Jugoslavija opravičena anektirati Celovec, Čehoslovakija Telen in Rumunska Temekvar.

Pariz, 26. sept. — Iz Rima poročajo, da je Turatti, vodja zmernih socialistov, pisal pismo Nitiju, v katerem odklanja vabilo, da (Dalje na 4. strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v klepanju s. pr. (Augusta 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

GONJA PROTI JEKLARSKIM DELAVCEM IN NJIH VODITELJEM.

Časopisje, ki zagovarja velebizniške interese, je že pričelo z gonjo proti jeklarskim delavcem in njihovim voditeljem. Dokler ni izbruhnila stavka, je to časopisje pripisovalo voditeljem, ki vodijo stavko, vse vrline. Imenovalo jih je dalekovidne, preudarne in modre može, ki dobro premislijo vsak korak, preden ga store. Komaj je izbruhnila stavka, je to časopisje pokazalo drugo barvo.

Najbolj na piko je vzelo velebizniško časopisje Fitzpatricka, predsednika, in Fosterja, tajnika odbora za organiziranje jeklarskih in železarskih delavcev. Pričelo je metati vanju blato, da ju naslika kot strašna radikalca, ki sta pričela socialno revolucijo za socializiranje vse ameriške industrije. Da stvar še bolj strašno izgleda, si je dalo "brzjaviti" iz Stockholma, kjer je tovarna za najbolj lažnjive brzjavke, da je sam "strašni" Trocki izjavil, da se boj proti kapitalizmu ne more dobojevati na Finskem ali v Estoniji, ampak v Ameriki in na Angleškem.

Ta naročena brzjavka, ki vzbuja pri razsodnih ljudeh le pomilovalen smeh, ima namen, da vzbudi pri ljudeh sum, ki ne mislijo tako daleč, kot sega njih nos, da so voditelji stavke jeklarskih delavcev v zvezi z boljševiki in da so na njih povelje odredili stavko v Združenih državah.

Kaj pa zahtevajo jeklarski delavci tako strašnega, da je velebizniško časopisje osumilo njihov voditelje, da so na komando iz Moskve odredili stavko?

Je klarski in železarski delavci zahtevajo priznanje svoje organizacije od strani jeklarskih podjetnikov. To pomeni, da zahtevajo, da se zastopniki jeklarskih podjetnikov snidejo z njihovimi zastopniki na konferenci in razpravljajo o njih zahtevah, ki se nanašajo na delavsko mezdo, delovni čas in delovne razmere v jeklarnah in železarnah. Prav nobene besede ni v teh zahtevah, da se socializira ameriška industrija. In kljub temu kriči velebizniško časopisje, da je stavka začetek socializiranja ameriške industrije. Ali ni metoda v tem kričanju?

Premogovniški podjetniki so že zdavnaj pristali na zahteve rudarjev, a kljub temu ni še izbruhnila boljševiška revolucija v Ameriki. Take zahteve so priznali tudi drugi industrijalci, pa so vseeno ostali še lastniki svojih podjetij. Torej je očiten dokaz, če velebizniško časopisje kriči, da so voditelji stavke jeklarskih in železarskih delavcev v službi ruskih boljševikov, da laže namenoma, da si ameriško ljudstvo ustvari napačno sodbo o vzrokih stavke in zahtevah jeklarskih delavcev.

Kakšen je namen tega časopisja, če ga podpira s takimi lažmi?

Ohraniti hoče avtokratično moč jeklarskim podjetnikom, da bodo še nadalje ukazovali jeklarskim delavcem, pod kakšnimi pogoji morajo delati, ameriškega ljudstvu pa, po kako visoki ceni mora plačevati jeklo in železo, brez katerih moderna človeška družba ne more obstati. To je cilj gonje, ki jo je vprizorilo velebizniško časopisje proti voditeljem stavke jeklarskih in železarskih delavcev.

To časopisje se igra z ognjem, kajti neutralska je resnica, da ameriško ljudstvo ni tako zabito, da ne bo končno spoznalo, kaj se skriva za gonjo tega časopisja. In kadar ljudstvo spozna to resnico, tedaj bo nastal proti jeklarskim magnatom in temu časopisju tak vihar, ki se ne bo polegel preje, dokler ne bo jeklarska in železarska industrija nacionalizirana.

Lahko se vleče nekaj ljudi in nekaj časa za nos, nikdar se pa ne more voditi vseh ljudi in vedno za nos. O tej resnici se mogoče kmalu prepriča tudi velebizniško časopisje, če ne spozna svoje zmote in ne krene na drugo pot!

Se to je preveč. — General Wood pravi, da je načrt vojnega tajnika Bakerja za 600.000 mož stalne armade bedast. Po njegovem mnenju je 250.000 mož dovolj. Mnogo Američanov je mnenja, da je še 250.000 mož preveč.

Velika nesreča. — Voditelj jugoslovanske deputacije v Washingtonu bi moral biti znani Zvonko, čigar 14. postaja njegovega vlačugarkega pota je zdaj v Jolietu. Tedaj bi bil narod rešen!

DOPISI.

Bear Creek, Mont. — (Nadaljevanje.) Velikokrat naletim na rojake, ki zabavljajo čez JRZ. Tu je zopet ona narodna brezbržnost in malomarnost ter poleg tega še zaslepljenost. Organizacija JRZ je najvažnejša politična organizacija ameriških Slovencev, katere pomen se mi že skoro ne zdi umestno pojasnjevati katerega itak že vsak ve. Vsak Jugoslovani, ki le količkaj čuti za svobodo rojakov v stari domovini, bi moral podpirati to organizacijo. Zaoriti bi moral en glas ameriških Jugoslovancev od Atlantika do Pacifika: "Živela jugoslovanska federativna republika." Toda na svojo in na žalost marsikaterega zavednega in delavnega rojaka v tem smislu, čujem marsikaterega rojaka zabavljati čez slove, pisatelja in dramatika ter pryoboritelja za JRZ in nemornega zagovornika slovenskega delavstva Etbina Kristana. In rojaki, veste odkod vse to prihaja? Ker se bolj zanimam za pijačo kot pa za politiko.

Slišal sem nekega možaka, ki se je izrazil na ta-le način: "Kaj je nam mar, kateri jezik se govori v stari domovini, samo da so dobro živi. To je vse skupaj naša stvar, potegovati se za 'šprah'. Toda rojak, ako bi bilo po tvojem, bi bil marsikateri rojak v starem kraju še bolj lačen, kot je tako, 'Kako pa to', me vpraša in pogleda debelo, 'da bi bil žilodec pol od 'šprah'?" Opazil sem na njegovem obrazu zaničljiv in pomilovalen izraz. Skoro sem bil v mali zadregi ker sem opazil isto na obrazih njegovih tovarišev. Odgovoril sem mu: "Ker slučajno ne lažemo, ampak govorimo, je dejstvo, da nek jezik moramo govoriti. Dobro vemo, da vsak narod spoštuje in ljubi svoj jezik in radi tega je tudi dolžnost nas vseh Slovencev, da ljubimo in spoštujemo naš slovenski jezik. Kjer ni narodne zavesti, je je kmalo tuje gospodar. Pogledajmo na razmere v Trstu, ki leži ob narodni meji. Ko so se Slovenci pričeli zavedati svoje narodnosti, pričeli so spoštovati svoj jezik in združevati gospodarsko. Ustanovili so svoje prodajalne gostilne in druga gospodarska podjetja. Razumno, da so bili preganjani in zatirani, politično in gospodarsko. In čim bolj so bili zatirani tem bolj so se združevali in posledica tega je bila, da so bila italijanska podjetja bolj kotirana bolj in bolj. Kajti tržaški Slovenci je bil toliko zaveden, da ni hotel podpirati tujejezičnih tvrdk in ni hotel zahajati v trgovine ali gostilne, kjer ni bil postržen v slovenskem jeziku. Toda trgovci je trgovci in 'biznis je biznis.' Italijanski trgovci so pričeli vposeljevati Slovence v svojih podjetjih in ne morda radi tega, da bi ljubili Slovence, ampak iz trgovskega stališča, ker so razvideli da morajo vposeliti Slovence v svojih trgovinah ali podjetjih sploh, ako hočejo, da bodo Slovenci kupovali pri njih. Iz tega vzroka je bilo na tisoče Slovencev vposeljenih v raznih italijanskih podjetjih. In ne samo v Trstu ampak tudi v drugih obmejnih mestih, kjer so bili Slovenci toliko zavedni, da so na ta način podpirali svoje rojake. Tako je imel marsikateri Slovenec v sled narodne zavesti svojih rojakov svoj kosček kruha, ker bi ga drugače ne. To se tiče vse le razmer v starem kraju in ne tukaj." Moj nasprotnik je odšel ušeljen in zamera je bila tukaj, ker sem mu dokazal, da narodna zavest pripomore do dela in zaslužka. Kdor tega ne verjame, naj gre in naj se prepriča sam. To ne bo opazil samo pri obmejnih Slovenceh, ampak pri vseh narodnostih. Pred vojno so bili Slovenci v obmejnih krajih do malih izjem sami politiki in so se vedno zanimali za politiko.

Zanimali so se vedno za vsake volitve in ni jim bilo vseeno, kdo sedi "tam" in kako moške so na odgovornih mestih. Ker, ako bi tega ne bilo, bi bili Slovenci kmalu postali sužnji večjih in močnejših narodov. Toda, ker so se zanimali za politiko, so se širili v narodnem oziru mesto, da bi nazadovali. To nam jasno kažejo razmere pred vojno v gorških in trških obmejnih krajih. — To vse se tiče naše stare domovine, domovine naših pradedov in naše zemlje, po kateri sedaj steza svoje lačne prste naš zagrizem

sovražnik. In proti temu se sedaj bje boj in za ta boj je treba moči se zanimajo za politiko, kajti sedaj se bje politični boj in ne boj s puško in topovi. Nam ne sme biti vseeno, kdo bo gospodar v slovenskih krajih, kateri se sedaj pod tujo vlado, ali je Slovenec ali Italijan. — (Konec jutri.)

LISTNICA UREDNIŠTVA.
Paketna pošta v Jugoslavijo ali sploh za vse države v ozemlju prejšnje Avstro-Ogrske monarhije, se ni odprta in je nemogoče poslati kakega zavtika v te dežele. Kadar bo odprta, bomo takoj sporočili v listu. To naj pazno prečitajo vsi oni, ki nas vedno izprašujejo o tem in naj si tudi zapomnijo.

Cleveland, O. — Tukajšnja tovarna "American Steel & Wire Co." je v ponedeljek zjutraj ustavila ves obrat. Na stavki so vsi delavci. Opaziti sedaj še ni nobenih nemirov. Delavci so organizirani 95 odstotkov v A. F. of L. Shodi se vršijo na raznih krajih in govorniki vzpodbujajo delavce k vztrajnosti. Velebizniški listi pišejo, da so delavci komaj 75 odstotkov organizirani, kar je laž. — **Poročevalec.**

Brookridge, Pa. — Shod, ki se je vršil v tukajšnji naselbini 24. septembra, so razbili "črni kozaki", ki so vdrli v dvorano ter razgnali zborovanje. Aretirali so dva organizatorja ter odpeljali z avtomobilom. "Kozaki" divjajo po ulicah ter pretepaajo mirne delavce kot obsedeni. — **Poročevalec.**

Farrell, Pa. — Izgredilo se je ponedeljek 23. septembra zvečer, ki so trajali kakšni dve uri. Stavkarji so obkolili hlev, v katerem imajo miličarji konje in po kratkem hoju so stavkarji izgnali iz hleva vse konje. Nekoliko stavkarjev je zasedlo hiše v bližini tovarne ter pričelo streljati na policaje. Ko so prišli miličarji in policaji na ulico, se je vnela bitka. Policaji so streljali iz strojne puške, katero so imeli pred vhodom tovarne, na množico, ki je šla proti tovarni. En stavkar, rodom Poljak, je bil ubit in ena ženska; pet moških ranjenih. Stavkarji so se razšli, ko je prišlo poročilo, da je vojaški poveljnik mesta oborožil petdeset črnecev, ki so hoteli na pomoč obleganim policajem in miličarjem. Župan je prepustil vsa kontrola nad mestom okrajnemu šerifu iz Mercera okraja, ki je takoj prevzel vodstvo mesta. Prepovedal je vsako zborovanje in tudi demonstracije. Zborovanja se vršijo v državi Ohio pod milim nebom. Na enem shodu je govoril tudi župan mesta Sharon ter je rekel: "Delavci, kar ste izvolili na dan volitev, to imate sedaj. Tukaj odloča ljudstvo na dan volitev, kako upravo hoče imati. Zakaj volite one osebe, katere odloči družba in zakaj ne volite delavskih odbornikov. Ko bi bil župan mesta Farrell izvoljen na delavski volilni listi, bi ne imeli nikakih izgredov in vladal bi najlepši mir, kot v Sharonu, Pa." Govoril je resnico. Delavcem so se odprle oči, toda prepozno. V zadnjih 48 urah je bilo mrtvih šest stavkarjev in trije miličarji; koliko stavkarjev je ranjenih, ne vem natančno, med ranjenci je tudi ena ženska.

Šerif, ki je sedaj poveljnik mesta, je izdal povelje, da morajo policaji preiskati vsako osebo na ulici ter odvzeti vsako orožje. Ljudstvo je radi tega zelo razburjeno. Pri enem stavkarju je policija našla tudi kranjski pipec ter ga s strahom opazovala. Izvedenci so dognali, da je zelo "nevarno orožje" in so ga zaplenili. 24. septembra ni bilo nikakih izgredov. Policija preiskuje stavkarska stanovanja ter zapleni vsako le količkaj nevarno in tudi neškodljivo orožje. Tovarne razven Carnegijeve ne obratujejo. Slednja je malo obratuje, ker nima stavkokazov zadostno število. — **Poročevalec.**

Waukegan, Ill. — Kot že poročano, je tukaj stavka v polnem tiru. Izmed 1800 delavcev je ostalo prvi dan na delu kakih 75; sedaj se pa to število vedno manjša. Tukajšnji listi so poročali, da je bilo prvi dan na delu 30 od

stotkov, drugi dan dvajset, tretji dan so pa popolnoma utihnili, ko so videli, da vsi stroji počivajo. Vlada popoln mir, aretirali dose-daj še niso nobenega. Tepeji je bil dose-daj eden in enemu so vse šipe na oknih pobili. "American Steel and Wire" je organizirala svojo godbo na pihala, ki se je pa sedaj izneverila družbi in igra vsaki dan ob dveh, ko se vrši seja organizacije. — **Poročevalec.**

Struthers, O. — Tukaj se stavka vrši popolnoma mirno. Stavkarske straže so v službi toda nima kaj dela, ker ni stavkokazov. V tovarno hodijo samo bossi in nekaj pisarniških uslužbencev in delničarji družbe. Družbena policija je zavarovala vse vhode in ima tudi strojno puško. 23. septembra je bilo na ulicah vse polno stavkarjev. Ne vem za kakega namen prideta superintendent in njegov tovarni na ulico a puško na ramah; stavkarji so jih debelo gledali, toda mestna policija ju je takoj aretirala, zaplenila puške ter odgnala na policajsko postajo, ker nimata dovoljenja se sprehajati po mestnih ulicah z orožjem. Položiti sta morala vsak petsto dolarjev varščine. Obravnava se vrši pozneje. Najbrže sta hotela provocirati nemire, česar pa ne mara tukajšnja mestna policija, ker je sedaj popoln mir. Iz tukajšnje tovarne sta zbežala dva stavkokaza in bežala kar čez reko. Na železniškem tiru je družbena policija aretirala enega, ter ga odvedla v zapor, drugi jim je pa ušel. Zakaj so ga zaprli, je neznan. Tukajšnji časopisi so poročali, da dela 50 odstotkov delavcev, toda drugi dan na pa že poročali, da bo tovarna ustavila vse delo. Menda radi tega, ker se stroji niso hoteli sami vrteti. 24. septembra smo dobili plačo; bilo je popolnoma mirno. Policija ne dovoli, da bi se delavci zbirali v grupah. Glavna naloga stavkarjev je, da so popolnoma mirni in vztrajni. Zmaga mora biti na naši strani. — **Poročevalec.**

Poročala s stavkovnega polja.

Rockdale, Ill. — Stavka se vrši v najlepšem redu. Stavkokazov je zmanjkalo. One, kateri so preje stavkokazili, smo pregovorili, da da so se nam pridružili. V tovarno hodijo samo bossi. Kurjači se tudi prenehali z delom in sedaj vlada popolna tema v tovarni in drugih družbenih poslopih. — **Poročevalec.**

Pemajata in šestnajsta seja.
Cleveland, O. — Pred prehodom na dnevni red je nek delegat zahteval posejmo glede povišanja plač uradnikov, kakor je bilo sklenjeno na 14. seji. Konvencijni predsednik mu je pojasnil, da povišanje plače stopi takoj v veljavo, kot dobijo premogarji svoje povišanje. Per delegatov je radi tega vložil prijav manjšine.

James Snell delegat "International Union of Mine, Mill and Smelter Men" je pozdravil konvencijo ter ji želel veliko vapeha. Izvršujoči predsednik se mu je zahvalil ter je nato pozval vse delegate, da naj hitijo z delom, ker čas je kratek in je gotovo želja vsakega delegata in premogarja, da se uradniki organizacije udeležijo konferencie s premogarskimi operatorji, ki se vrši 26. septembra v Buffalo, N. Y. Vlada tega se mora konvencija zaključiti najkasneje v tork zvečer. Pozval je delegate, da naj se omejujejo v debatah, katere so velikokrat ne potrebne in priporočamo, da konvencija sklene, da vsaka lebata trajaja največ pet minut. Opozoril je nato, da je v zborovalni dvorani veliko oseb, ki glasujejo z delegati, toda niso delegati in veliko izmed teh imajo tudi delegatske znake, katere si so prisvojili na nek nerazumen način. Pozval je delegate, da naj vsakdo takoj naznani, ako se mu taka oseba zdi sumljiva, da ni delegat. Nek delegat je omenil, da naj izvršujoči predsednik podaljša zborovanje in nek drugi pa, da naj se vršijo seje v nedeljo. Toda predsednik Lewis je omenil, da vsega tega ni treba in da bo konvencija nedvomno končala svoje delo v tork zvečer, ako se delegati potrudijo.

Nato je konvencija nadaljevala z dnevnim redom. Debata se

je nadaljevala v točki predlagani od odseda za ustavo in pravilo, da naj se doda dodatek k pravilu, da nobena oseba, ki je član "ene velike unije" ali "I. W. W." ne more biti član ali uradnik organizacije "United Mine Workers of America". Delegat Kennedy je predlagal, da se doda "ali član "National Chamber of Commerce." Delegat Borneo je zagovarjal organizacijo I. W. W. in ravno tako je nasprotoval temu dodatku delegat McDermot. Predlog, da se doda ta dodatek k pravilu je bil sprejet. Odsed za ustavo in pravila je priporočal, da se doda dodatek pravilom, da mora vsak član te organizacije, takoj dati svoj prestopni list oni krajevni organizaciji, v kateri delokrogu je vposlen. Predlog stavljen v tem smislu in sprejet. Torka, 5. člen XIV se izpremeni vrsta od 15 dolarjev na 22, in 8 na 15. Debata se je vnela glede onih članov, ki se povrnoje iz armade. Izvršujoči predsednik je pojasnil, da je to stvar vsakega posameznega okrožja. Sprejeti je bil tudi dodatek k pravilom, da člani ki delajo več kot pet dni morajo plačati vse prispevke za tekoči mesec; ako pa delajo manj kot pet dni, so pa oproščeni vsakega prispevka v istem mesecu, in sicer brez lastnega vrnika. Naznaniti se pa mora to na okrožni in osrednji odbor.

Na popoldanski seji je konvencija sprejela sledeče resolucije predložene po odsedu za resolucije: 1) da naj zvezna vlada ustavi svoje hladilne shrambe in skladišča za živila po vsej državi. 2) Resolucija glede zavetišča za stare in onemogle premoagrcje. Vsi delegati so pozdravili to idejo in vsi zagovarjali kot najboljpotrebno idejo. Sprejeti so resolucijo, da naj osrednji odbor nabira podatke o boleznih in nesrečah v premogorjih in da naj podpira vladni načrt za sprejem zakona za starostno zavarovanje in penzijski sklad. 3.) Resolucija, da premogarska organizacija odvzame korake za preprečenje predloge senatorja Mayer glede tujezemskega časopisja. 4.) Resolucija, da kongresno zasedanje odvzame moč vidnemu zveznemu državnemu sodišču za preklje zakonov, katere je senat in kongres potrdil. 5.) Resolucija, da pripravijo vsem krajevnim organizacijam za ustanovitev združenih prodajaln. 6.) Resolucija glede podžavljenje premogokopov. V ti resoluciji se zahteva, da vlada takoj pokupi vse premogorve v Zdr. državah in da plača za nje pravo dejansko vrednost, katero naj izračunajo zvezni državni uradniki. Vlada naj sama operira premogorve in v odboru naj bodo zastopniki premogarjev v sistem številu zastopani kot drugi uradniki, ki naj urejujejo plačo, delovnik in druge delovne razmere v rojih. V isti resoluciji se zahteva za skupno delovanje z železničarsko organizacijo in da naj ona drugo podpira v boju za sprejem Plumbovega načrta za podžavljenje železnice. Isto se zahteva od organizacije za podžavljenje premogorov v Kanadi.

K tej resoluciji je bil predlagan dodatek, ko vlada prevzame premogorve in se kake stvari ne morejo poravnati mirnim potom posebno kar se tiče mezde, da imajo premogarji pravico se poslužiti stavke. Po daljšem razmotrivanju je bil črtan iz dnevnega reda. 7.) Resolucija, da se izloči vsakemu članu premogarske organizacije ki je bil v arnadi, binnasta medalja, za dotične pa, ki so padli na bojišču, se pa izloči ta medalja najbližjim sorodnikom.

8.) Resolucijo, v kateri obsoja tako zane konstablaje in da delujejo, da se isti odpravi. 9.) Resolucijo, v kateri podpira zahteve telefonistk v Clevelandu, clevelandski trgovski zbornici in predsedniku telefonске družbe Bell. 10) Resolucija glede resignacije glavnega zveznega postarja. Ena taka resolucija je bila poslana predsedniku Wilsonu in ena na gl. urad Ameriške delavske federacije. 11.) Resolucijo glede Moneya in se zahteva takojšnjo ponovno obravnavo ali pa da je takoj izpuščen iz zapora; isto se zahteva tudi za Warren K. Billingsa. 12.) Resolucija da se preklicuje takoj proti špijanski zakon in da se izpušče vsi politični kazneni.

13.) Resolucija, da se preklicuje vsa zakonodaja, ki je bila sprejeta v tork zvečer, ako se delegati potrudijo.

Velika stavka jeklar- skih in železarskih delavcev.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

očividno spreminjajo v trdajave po strategičnih načrtih vojnih lordov. Pravi, da bodo "tovar-
niške trdnjave nepremagljive kot Gibraltar" v slučaju napada na-
nje. (Kdo jih bo napadel?) V tovarnah so čete privatnih stra-
žarjev, ki znajo operirati strojni-
ce. Družba ima tudi špijanski sis-
tem, ki je razporejen po vsem mestu.

Ranjen štrajkar je umrl.

Buffalo, N. Y. — M. Buczowski, štrajkar, ki je bil težko ranjen v terek, ko so privatni stražarji streljali na delavce, je včeraj umrl.

(Število mrtvih v veliki stavki je s tem naraslo na sedem.)

Položaj v čikaškem okrožju dober.

Chicago, Ill. — John H. De Young, pomožni tajnik čikaškega okrožnega odbora jeklarske organizacije, je izjavil, da stavkovni položaj v čikaškem okrožju je sledeči:

South Chicago, 99% delavcev na štrajku; Gary, 95%; East Chicago, 100%; Indiana Harbor, 95% odstotkov; Evanston, 100% odstotkov; Waukegan 100%; Milwaukee, 100% odstotkov; Sterling 100% odstotkov; DeKalb, 100%; Joliet, 100% odstotkov.

Superintendent obiskuje delavce.

Gary, Ind. — Vestl v kapitalističnem časopisu, da "delavci v Garyju kar derejo nazaj v tovarne," se čudno ujemajo s faktom, da superintendent tukajšnjih tovarn se vozijo v avtomobilu od hiše do hiše štrajkarjev in mole-
dujejo delavce, da bi se izneverili organizaciji in postali stavkokaži. Delavcem obljubujejo vožnjo na avtomobilih na delo in z dela; daje obljube brezplačne sladole, pešice in vaudiverške pred-
stave v tovarnah, samo da bi jih pridobili zase, ali vse je zastoj.

Superintendenta Cousins in Stuart od Illinois Steel Co., po-
družnice jeklarskega trusta; sta v četrti romala od hiše do hiše — za njima se je pa vozila v avtomobilu stavkovna straža, ki je postala pred vsako hišo in moleče demonstrirala proti njima. Gospo-
doma je bilo končno odveč in po-
pihala sta jo domov.

Nevaren predelavec.

Waukegan, Ill. — Ko so privo-
zili avtomobil iz žičarne, na kateri so sedeli predelavci in pi-
sarji, edini ljudje, ki zdaj "obra-
tujejo" tovarno, so jih stavkarji pozdravili s porogljivimi klici, ki so tako ujezili predelavca Me-
Shana, pristnega Američana Ir-
skega pokolenja, da je oddal siren-
na štrajkarje. Sreča je bila, da je krogla zgrešila svoj cilj. Nevarni predelavec je izjavil, da so štrajkarji metali kamenje na njega, štrajkarji pa pravijo, da kamenja ni nihče metal, da se je predelavec sanjalo, da nekdo meče ka-
menje, pa je streljal. Zjutraj je tulila parna pištal in vabila delavce, naj postanejo stavkokaži. Tuljenje parne pištale je bilo zastoj, kajti v tovarni ni šel nihče drugi kot predelavec in pisarji, ki pa ne morejo obratovati tovarne, dokler se delavci ne vrnejo na delo.

Kompanije se poslužujejo novih zvijač.

Chicago, Ill. — Kompanije so se pričele posluževati novih zvijač, da vzbude pri štrajkarjih misel, da število stavkokažev narasča. Predelavec in pisarji, ki seveda prihajajo v jeklarne, imajo zdaj nalogo, vzdržavati ognje, in sicer na ta način, da prihaja iz dimni-
kov gost dim. S to zvijačo mislijo okantiti štrajkarje, da so zaneti-li ognje pod plavži. Pri paljenju premoga morajo pomagati tudi profesionalni prepeči, ki pre-
klinjajo, da se dela tema, ker ni-
so vajeni delati. Nekateri očitno godrnjajo in pravijo, da niso bili najeti, da delajo, ampak da pre-
tajo in napadajo mirne štrajkar-
je. —
Na štrajkarje ne napravijo ta-
ke kompanijske zvijače prav no-
benega vtisa.

Nove kompanijske laži.

Gary, Ind. — Kompanije so pričele izrabljati svetovni politični položaj, da izvabijo delavce na-

zaj v jeklarne in železarne. Kom-
panijski podrepaniki hodijo med delavci hrvatske, srbske in poljske narodnosti in jim pripovedu-
jejo, da se bodo delavci grške, italijanske in irske narodnosti vr-
nili na delo. Ircem, Grkom in Ita-
lijanom pa pripovedujejo ti pod-
repaniki, da se žele vrniti na delo
Hrvat, Srbi, Poljaki in drugi
Slovani. Vse take govornice so na-
vadev izmišljene reči, s katerimi
mislijo kompanije razdvojiti de-
lavce in obuditi pri njih sum, da
so jih delavci druge narodnosti iz-
dali.

Te laži ne bodo dosegle uspeha,
ker se delavci zavedajo, da so ya-
enako izkoriščani ne glede na na-
rodnost in da veže vse skupaj ena
vez, to je organizacija jeklarskih
in železarskih delavcev.

Stavka strojevodij odobrena.

Chicago, Ill. — A. D. Osborn,
tajnik organizacije strojevodij,
je dal v Garyju nabiti lepake, s
katerimi naznanja, da je Ameri-
ška delavska federacija odobrila
stavko strojevodij v jeklarnah.

Špijonažni sistem jeklarskega trusta.

Gary, Ind. — Ko je jeklarski
trust gradil svoje tovarne v Gary-
ju, je računal s tem, da pride ne-
kega dne do velike stavke jeklar-
skih delavcev. Jeklarne in delav-
nice so zgrajene tako, da jih od
one strani obdaja Michigansko je-
zaro, od druge pa reka Calumet.
Na notranji strani reke je vilita
ograjna iz železobetona, tako da
lahko ena sama strojna puška ob-
vladuje vso južno stran.

Kompanija ima uniformirane
stražarje, ki stražijo tovarno po-
noči in podnevu. Stražnice so zve-
zane s posebnim telefonom, da la-
hko alarmirajo vso stražo v naj-
krajšem času. Poleg ima družba
najete vohune ali detektive. Na-
loga teh ljudi je, ki so poznani le
šefu stražarjev in višjim kompa-
nijskim uradnikom, vohuniti med
delavci, polzvedovati po njih pre-
prijanju in vse naznaniti šefu
stražarjev, kar izvajajo. Ti vohu-
ni opravljajo najbolj žalostno de-
lo, kajti delavcem se dobrihako
kot njih prijatelji, v resnici so pa
njih sovražniki, volkovi v ovčjih
oblačilih.

Fitzpatrickovo zaslišanje pred senatnim odsekom.

(Nadaljevanje s 1. strani.)
Njem javnih uradnikov v čika-
škem okraju, v katerem niso je-
mali delavcem v ustavi zajame-
nih pravic. Posledica tega ravna-
nja je bila, da je bilo prav malo
pretepov. Povedal je, da se je do-
godila v Chicago tudi izjema:
"Nekega dne je Harry Merrick,
predsednik Trgovske družbe v
Chicago, dejal: "Z delavci je tre-
ba ravnati po gestu zbora stroj-
nih pušk. Bavajte sirovo z nji-
mi!" Prihodnji dan so najemni-
ki Standard Steel Car kompanije
v Hammond streljali na delav-
sko gručo. Ubili so štiri delavce
in petnajst so jih ranili. Kompani-
nija je najela dve sto pretepaških
najemnikov. Importirali so jih
kot Američane, v resnici so pa bi-
li sami stavkolomci, ki niso se ni-
kdar delali en sam dan v svojem
življenju. Marširali so v pohodu
skoz mestno in seveda delavci so
se jim posmehovali. Najemniki so
prišli naenkrat streljati in ubili
so štiri delavce in petnajst so jih
ranili."

Fitzpatrick je dejal odločno, da
vodijo stavko tujzemski delavci.
Povdarjal je, da so bili jeklarski
in železarski delavci izredno lojalni
v vojnem času, da so mestni ur-
adniki v zapadnih pennsylvan-
skih mestih edini boljševiki.

Pohvalil je Fosterja, tajnika
organizacijskega odbora jeklar-
skih delavcev in dejal, da ni sin-
dikalist.

Opisal je mezdne razmere v je-
klarnah in železarnah. Navadna
delavska mezda znaša štirideset
centov na uro. Na 5.000 delavcev
pride šele eden delavec, ki poteg-
ne na teden šestdeset dolarjev.

Konec zaslišanja je vprašal
William H. Ruben, pravni svetov-
valec jeklarskih delavcev, kdaj
bo zaslišen Gary in če ima senat-
ni odsek garancijo, da pride. Se-
nator Kenyon je odgovoril, da je
Gary telefoniral, da pride prihod-
njo sredo.

Socialistični kongres v Rigi.

Kodanj. — V Rigi se vrši kon-
gres finskih, estonskih, letskih in
litvinskih socialistov. Kongres je
sprejel resolucijo, ki zahteva, da
se sklene mir s sovjetsko Rusijo.

OBE STRANKI SE OGIBATA ODLOČILNEGA GLASOVANJA.

Glasovanje o zastopnistvu v ligi
odloženo za en teden.

Washington, D. C. — Obe stran-
ki, republikanska in demokrati-
na, se izogibata odločilnemu boju
o mirovni pogodbi in ligi nardo-
v. To se je pokazalo, ko je imel
priti na glasovanje Johnsonov
predlog, po katerem bi morale
Združene države imeti tudi šest
zastopnikov v ligi narodov, kot
jih ima Velika Britanija.

Voditelji v senatu, ki se strin-
jajo z ligo narodov, ne žele, da
pride do odločilnega glasovanja,
dokler se ne vrne predsednik v
Washington, da napravi potrebni
pritsik na obojavljajoče demokra-
tične senatorje.

Voditelji opozicije pa dajbrže
ne poznajo svoje moči in se boje
vreči ves zalog na eno karto.

Tisti, ki so za mlo rezerviranje,
niso pripravljani za glasovanje o
tem predlogu in bi najraje vide-
li, če bi se to vprašanje izravna-
lo na kakšen drug način.

Senator Johnson je ostal osam-
ljen s svojim predlogom. Edino
on je zahteval, da se glasuje takoj
o njegovem predlogu. Opozicio-
nalni strategji so obdržali dol-
gotrajno konferenco, katere so
se udeležili senatorji Lodge, Bo-
rah, Knox, Brandegee, in Watson.
Senator Watson je priporočal, da
se predlog za en teden odloži, ker
bo mogoče v tem času dobiti toliko
senatorjev za Johnsonov predlog,
da bo sprejet. S tem predlogom
pa senator Johnson ni bil zadovo-
ljen, ampak je zahteval, da se od-
loči takoj usoda njegovega pre-
dloga, da pojde lahko na govorni-
ško turo, na kateri bo govoril pro-
ti mirovni pogodbi. Do pravega
zaključka ni prišlo na konferenci,
toda v političnih krogih sodijo,
da pride Johnsonov predlog v en-
nem tednu na dnevni red. Po kon-
ferenci je senator Johnson podal
izjavo, da pride predlog zaneslji-
vo na dnevni red, toda povedati
ne more kedaj, ampak upa, da v
petih dneh.

Opozicijski voditelji sogla-
šajo v tem, da je treba spremeniti
besedilo v mirovni pogodbi, če se
sprejme Johnsonov predlog.

DRUŽINSKA DRAMA.

Oakaloosa, Iowa. — Mrs. Wan-
da Wallack je ustrelila svojega so-
proga. Po izvršenem zločinu se je
izgovarjala, da je izvršila dejanje
v silobranu, ker ji je soprog gre-
zil, da ustrelji njo in njena dva si-
na. Wanda Wallackova je bila
ločena od svojega soproga.

Bolniške stražnice zastrajkale v Franciji.

Nice, Francija. — Postrežnice
in drugo osebje v vseh bolnišni-
cah je zastrajkalo.

LI JE VAŠE ZDRAVJE AVREDNO 2 CENTA?

Ako trpite na
nervoznosti, ze-
lodčnih in ledi-
nih bolečinah, za-
prtju, splošni si-
bnosti, glavobolu,
nimate teka, im-
te nečisto kri, ako ste utrujeni, se
počitite onemogli s jutraj, ako imate
bolečine v hrbtu, reumatizam, polji-
bolečine v znakmo za 2 centa in
te nam pismo s znakmo za 2 centa in
s svojim naslovom in mi vam bomo
poslali z obratno pošto, POPOLNOMA
PROSTO, popolno tridnevno zdrav-
ljenje našega JUVITO zdravila, ki je
postavljeno iz čistih zdravilnih zelišč.
Naslov:

JUVITO LABORATORY,
South Hills Branch 6,
PITTSBURGH, PA.

10 kosa slovnih
BOLGARSKIH ČAJNIH TABLET
proti gripnici stane samo pet dolarjev,
za bodnih deset dni. Davek 24c poselje.
Ene kosa \$1.04.
Marval Medicine Co., No. 4, Marval Bldg.,
P. O. Box 982, Pittsburgh, Pa.

Henry J. Schnitzer State Bank

ENA NAJSTAREJŠI BANK, KI STOJI POD STALNO DRŽAVNO
KONTROLO
RAZPOŠILJA DENAR NA VSE KRAJE S POLNO GARANCIJO.
PRODAJA VOZNE LISTKE ZA VSE ČRTE PO ORIGINALNI CENI.
IZVRŠUJE VSE ZADEVE V STAREM KRAJU

Ki žele potovati v staro domovino, ki žele poslati denar ali kateri
imajo opraviti katerokoli zadevo v stari domovini, naj se obrnejo na
našo banko, ki služi svojim rojakom že preko 2 let v popolno zado-
voljstvo, prišten in skrupuloz.

VSESTRANSKA NAVODILA IN POJASNILA dobi vsakdo takoj
v materinščem jeziku.

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK
141 Washington Street New York, N. Y.

JUGOSLOVANI POZOR! LAHKO NEKAJ PRI- SLUŽITE.

Ta velika tvrdka, FAN MOTOR
COMPANY in še druge tovarne
se nam zdi, bodejo napravile me-
sto St. Cloud, Minn., eno med ve-
likimi industrijalnimi mesti na
severozapadu v nekaj letih. To-
rej mi imamo še 120 hišnih stav-
bišč (lotov) na prodaj v bližini
te velike avtomobil tovarne, po
nizki ceni, kar mi smatramo za
zelo izvrstno dobro kupčijo in jih
ponujamo na hitro prodajo. Na
stotine Jugoslovanov je že kupi-
lo zemljišča tukaj. Mogoče, da si
kupite tudi vi eno loto. Za na-
daljša pojasnila obrnite se ustne-
mo ali pa pišite na A. J. ARLIČ,
agent, Room 37, First National
Bank Building, St. Cloud, Minn.

SLUŽBA.

Išče se hišnik (janitor) za urad
Slovenske narodne podporne jed-
note. Zglasite se v gl. uradu na
2657-2697 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

POZOR ROJAKI.

Posestva naprodaj v prijazni
Cerkniški dolini v Martinjaku,
Hiš števil. 31. Posestvo obsega 32
oralov izvrstnega gozda. Lepa
prilika se nudi s tem rojakom, ki
se vračajo v domovino za nakup
tega posestva. Za vse nadaljnje
podrobnosti obrnite se osebno ali
pismeno do lastnika: Jakob Švil-
gelj, 1096 East 67 St., Cleveland,
Ohio.

NASVET

kako se kuha doma pijača? Iz na-
šega hmelja in malta si po naših
navodilih vsakteri prav lahko na-
redi 10 galonov prave pive za
\$2.25 v vse kraje Unije. Za prist-
nost i nkakovost jamči tvrdka:

FRANK OGLAR,
6401 Superior, Cleveland, O.

RAD BI IZVEDEL

za mojega brata Štefan Krejačiča,
doma iz Velike Doline na Dolens-
kem. Pred štirimi leti bival je v
Lorain, Ohio. Cenjene rojake
uljudno prosim, če kdo ve za nje-
gove naslov, da mi ga naznani, ako
bo sam šital oglas naj se mi pri-
javi na moj naslov: John Krejačič,
P. O. Box 474, Maynard, Ohio.

IŠČEM SVOJO SESTRO

Mary Udovič,rojena Malovič, pred
petimi leti je bivala v South
Chicago, Ill. na 8947 Mackinaw
Ave. Cenjene rojake prosim, če
kdo ve za njen naslov, naj mi ga
naznani, za kar bom zelo hvaležen,
ako bo pa sama to čitala, naj se
mi prijavi na moj naslov: Tony
Malovič, P. O. Box 61, Wayne
Alta, Canada.

POTREBUJEMO DELAV- CE V VEČJEM ŠTEVILU.

Mi preskrbimo primerno
dobra stanovanja. Plačamo
čas in pol za vse nadurno
delo in dvojni čas za nedelj-
sko delo. Oglasite se pri:
EMPLOYMENT OFFICE,
THE GOODYEAR TIRE &
RUBBER COMPANY,
AKRON, OHIO.

Slovenska Narodna Podporni Jednota.

Ustanovljena 8. avgusta 1904.

Glavni Stan: 2657-2697 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS
GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.
Izvrševalni odbor.
UPRAVNI ODSEK.
PREDSEDNIK: Vincens Cofjine, 2657-2697 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrust, Box 140, Cassburg, Pa.
TAJNIK: John Verderer, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TALNIK BOLNIŠKEGA ODELSKA: Paul Berger, 2657-2697 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
SLADKARSKI: Anton J. Turban, Box 1, Clora, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godec, 2657-2697 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK.
John Ambrosi, predsednik, Box 261, Casssburg, Pa.
John Underwood, 466 May St., Springfield, Ill.
Martha Schumler, Box 276, Barbours, Ohio.
Jan Radlich, Box 422, Sulth, Pa.
Frank Scurch, 2690 Fremont Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.
OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-2697 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSEKONJE OKROŽJE: Rudolf Fietrich, Box 436, Bridgeville, Pa.
Anton Radlich, Box 73, West Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sulz, Box 104, Green, Kans., in Jugoslavci.
Lee Kubler, Box 248, Gilbert, Minn., in severnjanci.

Nadzorni odbor.
Matt Fawcett, predsednik, 18217 Webster Rd., Collingwood, Ohio.
John Ambrosi, 412 Pierce St., Emsick, Minn.
Jan. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.
Thomas Cofjine, John Ambrosi in Matt Fawcett.

SDRUŽITVENI ODBOR.
PREDSEDNIK: Frank Ahl, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Triloff, Box 161, Lawrence, Pa.
John Goss, 242 Kagerwood, Detroit, Mich.
Jan. Ruch, 1191 E. 65 St., Cleveland, Ohio.
Mary O'Connell, 1244 So. Rialto Ave., Chicago, Ill.

VERHOVNI IZBRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 2928 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zverinčič.

POZOR! — Vse demarne politične stavke, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in
javnih stvari, naj se pošljejo na naslov: John Verderer, 2657-2697 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Vse miselne in ustne zadeve naj se pošljejo Paul Bergerju, talniku bolniškega odbora
v gl. uradu.

Vse priglasitve glede potovanja v gl. izvrševalnem odboru in naj pošljejo gl. Fawcettu,
predsedniku bolniškega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vse priglasitve za gl. upravni odbor naj pošljejo na naslov: John Ambrosi, Box 261,
Casssburg, Pa.

Vse priglasitve za gl. upravitelja glasila in naj pošljejo predsedniku bolniškega odbora
Vincens Cofjineju.

Vse dopise in drugi spisi, nomenkl., spisi, razpisne in ostale vseb. list. in v sploš-
ni glasilni službi, naj se pošljejo na naslov: "Prosveta", 2657-2697 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Rojaki Pozor! Zelo važno! — Čitajte!

Po dolgi in težki borbi imate sedaj nepričakovano hitro in uspešno
pomagati trpečim svojcem in stari domovini, če njim pošljete denarno
pomoč s posredovanjem splešne priznane

EMIL KISS BANKE.

Ta je neposredna avca za Kranjsko, Štajersko, Spodnje Koroško,
Istria, Primorsko, Dalmacija, Hrvaško, Slavonija, Bosna in Herce-
govina in v domovini svobodno

"PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA U ZAGREBU"

VEDNO NAINIŽJE DNEVNE CENE.
VEDNO TOČNO IN HITRO IZPLAČEVANJE.
PRI VEČIH SVOTAH POSEBNO NIZKA CENA.

Vse demarne politične stavke jamčimo.
PRODAJA PAROBRODNIH LISTKOV V VSE
KRAJE EVROPE.

Predno se podate na potovanje, vprašajte to tvrdko
za potrebna pojasnila in navodila. V slučaju pot-
ovanja vam ta tvrdka preskrbi potrebno prehrano, je
ji dopolnjete ara. — Vse potrebne pojasnila glede
potovanja se dajejo osebno in pismeno brezplačno.

Bodite vedno zelo opretni in ne poslušajte se
in tam s poljanjem denarja v stari kraj, temveč se
vedno uspešno obrnite na stare in trdni priznane
trdke, katere pošlje še naš DVANOS leti denar
v vaše staro domovino in katere naslov je:

Emil Kiss, bankir,

133 Second Ave. cor. 8. St.
NEW YORK, N. Y.

Plačamo po 4% obresti na hranilno vlogo.
Ustanovljena 1898. Posluje pod državnim nadzorom.

SLAMNIKARJI!

Delavci, ki delajo pri slamnikarjih kot blokerji, likarji in
batvarji kaj naj ho za naprej?

44 urno delo na teden,
najnižja plača mora biti \$35.00. Unija zavarovana.
Še več drugih ugodnosti!

Zadnjih nekaj let se dobili same obljube od unijskih
uradnikov. Ampak to sedanjih draginji je potrebno nekaj več
kot same obljube, da se človek preživi. MI VAM NE OBLU-
BUJEMO. Člani naše organizacije prejema jo primerno plačo
za življenje in delajo le 44 ur na teden. Tudi vi lahko to do-
sežete.

VELIK JAVNI SHOD

SE BO VREŠIL ZA GORI OMEJENE DELAVCE V
TOREK VEČER, DNE 30. OB 8. URI, NA
180 WEST WASHINGTON ST. SOBA 300.

Da vas seznamimo z našim stanjem in če vam bo všeč
bom preskrbeli tudi vam enako.

Pridite vsi in pripeljite seboj vaše sodelavce.

MILINERY AND STRAW WORKERS UNION, CHICAGO.

HAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje
ljudstva. Ako se strinjate s njeni-
mi idejami, podpiraj trgeve, ki
oglašajo v Prosveti. — V zalogi
imam vse za vsakdanje potrebe
na po zamerni ceni.

ANTON ZERNIK,
Harrisburg, Pa.

NAROČNIKOM V POJASNILU.

Za oglaševanje odgovorni le ogla-
ševalci sami. Mi ne sprejmemo do-
njih nobene odgovornosti. Vsak
kdo kaj kupa iz oglasov in če mu
ni všeč naj sam sebi pripiše. Vsa-
ko odgovornost in posledice naj
nosil vsak sam. Upravištvu lista.

Inozemstvo.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

RAZMERE V TRBOVLJAH.

Gotovo se marsikateremu sodruhu in čitatelju "Napreja" zdi že žudno, da smo tu v naši trboveljski blaženi domovini vsi tako tihi, da se sploh malokdo oglasi, šeravno bi bilo večjih potrebnosti; kajti tudi pri nas ni vse tako v redu, kakor bi si kdo mislil. Ni treba pač misliti, da se pri nas morda cedi med in mleko in da živimo v objubljeni deželi.

Razmere pri nas so naravnost škandalozne, naše borno življenje je zelo težko in žalostno.

Pri nas imamo namreč še vedno nekaj takih gospodov uradnikov in souradnikov, ki so kratkotalno prespali vse, kar se je v zadnjem letu zgodilo in ki mislijo, da imajo "gospodovati" še vedno. Še vedno se radi spominjajo časov, ko so preganjali nas uboge rudarje s pomočjo nasajenih bajonetov sem in tja kot kakšne zločince, vse sestradane in obupane. Če je kak rudar vsled onemoglosti izostal brez dovoljenja od dela, je kmalu prišel mož postaviti brez pardona, v takozvani rudarski "kader", kjer je prejel milostno kazeno, pet, deset, petnajst, in tudi več dni ali mesecev ječe. Pomagal ni nikar izgovor, in tam je bilo vse preskrbljeno. . . . Po noči trdo ležiš, po dnevi pa trdo delo ob senci neizbežnih bajonetov.

Hranó, ki jo je v tem slučaju dobival, je bila nezadostna in neokusna, pa še to se mu jo je neprestano očitalo. In še marsikaj drugega bi lahko navedel. Lahko bi opisal, kako so ti ljudje one tovariše, ki so imeli pogum pritoževati se, vezali po več ur v sponi ali na drug primeren način osredevali s svojo avstrijsko velikodušnostjo. Toda kaj bi! Naši rudarji jih predobro poznajo in na vse to še niso pozabili.

Dejstvo je, da imamo še danes dosti teh proslulih kreatur in pri nas in kateri živajo boljše zavetje nego pa kak domačin, in da ti ljudje škandaližirajo delavce na tako infamen in brutalen način, da ne moremo več molčati. Marsikateri tujec, katerega je le po nesreči v tujem sem zanesel, se zgraža nad takim početjem ter pravi, no, mislil sem si, da sem prišel v kraj svobode, a žalibog zmotil sem se.

Naj omenimo samo par slučajev: Neki gospod S. "Šihtmajster" pri zapadnem obratu je že parkrat pokazal svoje turške manire in rudarji so ga že opomnili. On je namreč dajal delavcem takozvani "Geding" od metra ali od vozika. Pri temu gedingu je vedno trgal in trgal brez vednosti delavcev njih krvavi zaslužek, in ko je prišel tisti dan, ko se obesi plošča z listino zaslužka, je delavstvo uvidelo, da je bilo zelo opeharjeno od njega, ki se je delal večjih tako postopenega in pravičnega. Delavci, razburjeni vsled tega so mu povedali v obraz, da je to sleparjenje. Nili to žalostno ali ne označuje to zadosti usmiljenja tega gospoda do uboega rudarja trpina? Najbrže je v temi času, odkar je "Šihtmajster" že pozabil koliko rudar trpi, in da je vedno v smrtni nevarnosti. S težkim trdom si rudar prisluži mabele vinarje, da za silo preživi sebe in svojo družino. In zdaj se mu hoče še pritrgovati pri teh borih vinarjih! Ali menite, da živimo še v časih, ko si je delavstvo pustilo kaj takega dopasti. Ali delavstvo, zapomnite si, danes ni več nezavedno, veliko trpljenje zadnjih let mu je na široko odprlo oči. Kaj takega si ne pustimo več dopasti od prav nobenega.

Kar zaslužimo hočemo imeti pošteno vse izplačano! In če visoko letate, boste nizko padli! Pobjeljajte se torej!

Od g. obratnega vodje P. imamo tudi cel šopek kopriv, danes ga samo opozarjamo, da se tudi on izpremeni. V separaciji ob Navi je tudi nekaj močakarjev, nad katerih početjem se že zgraža vsak zaveden delavec ali delavka. Eden se nosi po separaciji kot kak mešan, drugi kot petelin no gnoju in vpije, kadar ni potreba. Imeli smo nekoč v separaciji moža, paznika, katerega smo vsi spoštovali. Bil je energičen mož, dobrega značaja, lepo je z nami ravnal izprevidel, kaj kdo lahko naredi, in kaj ne. Ako se

mu je delavec ali delavka pritožil, da je bolan, mu je odkazal lahko delo, takšno, da ga je lahko opravičal. Nikdar pa ni nad nami vpil ali se surovo obnašal. Ljudi je znal tako lepo razdeliti, daje vsak lahko delal. In delali smo z največjem veseljem. Naredili smo tudi vse, kar nam je ukazal, delali brez težav in trpljenja. Bil je kakor naš oče. A nekateri si mislijo. Suni ga v rebra in delati ti bodo, kakor boš hotel.

Imamo dosti enakih zgodbic. Povemo samo še to nekemu gospodu, da ni treba več svojih delavcev in delavk brez vzroka od dela pogaziti domov, kakor se je to že parkrat zgodilo. Pomisli naj tudi ta človek, po kateri poti je prispel do svojega poklica. Mi smo pošteni delavci in sovražimo vse, kar je nepoštenega in krivičnega. Torej pazite se! Petoliznikov in enakih ljudi, socialni demokrati pač ne potrebujemo in če bi nas ne bilo, bi nas taki petolizniki že vse pohrustali. Naj bo za danes dovolj. Na svideenje!

Nekaj moramo še povedati javnosti od gospoda Sl. Dne 22. t. m. se je težko ponesrečila delavka N. Po izpovedi zdravnika se je dognalo, da ima čuo nogo dvakrat prelomljeno, druga pa enkrat. Ko je videl g. Sl. je bil mnenja, da jo "samo en mal' boli!" Že to ga zadosti označuje, kakšen človek da je. Tega seveda ne ve, da je največ on kriv, da se je delavka ponesrečila, ker je zato v separaciji, da pogleda, kaj je treba popraviti. Veliko imamo še povedati. Vse to pa, kar smo napisali, naj bo zaenkrat samo ljudem opomin vsem prizadetim, da svoje ravnanje in obnašanje napram delavstvu temeljito izpremene, ker sicer se strune napnejo. Vse, kar je prav!

Zanimanje Čehoslovakov za nas.

Čehoslovaško časopisje se začel v zadnjem času za našo literaturo precej zanimati. Tako prinaša "Vidensky Demok" eno od glasil dunajskih Čehov v svoji številki z dne 3. t. m. v listku članek o "Srbski narodni epiki" v nedeljni leposlovni prilogi pa prevod pesni "Smrt majke Jugovičev" od Jožefa Holečka in prevod dveh ertje Svetozarja Čoroviča. V tej številki nahajamo med drugim še naslednje članke: A. F. Odehmal: Razmerje jugoslovske države do Čehoslovaške. Dr. J. Smetánka, Zagreb: — "Visoke šole v Jugoslaviji". V prilogi "Tržnica — Jugoslovsanski Trg" — prinaša češke članke "V skupnem hotenju" in "Delo za čehoslovaški izvoz v Jugoslavijo" ter slovenske članke. Fr. Zelenik: "Trgovski promet z inozemstvom", Franjo Kunster: "Dvoje važnih nalog", "Devet narodnih zapovedi" in "Trst". — Socialistično glasilo dunajskih Čehov "Delniček Listy" je pred kratkim prineslo v dr. B. Vybiralovem prevodu nekaj Iv. Čankarjevih ertje iz Podob iz sanj.

Invalidni domovi. — Belgrad, 21. avg. — Minister za socialno politiko Korač je v Vojvodini določil več veleposastev, ki se bodo uredila kot invalidni domovi z obrtnimi šolami za invalide.

Šedem milijonov bosanski vlad. Vlada je dovolila bosanski delni vlad, da določi 7 milijonov kron kot prvo pomoč prebivalcem vzhodnega dela Bosne in Hercegovine, ki so v vojni trpeli.

Potovanje preko demarkacijske ertje. Tržaški listi pišejo: Glasnik naredbe vrhovnega poveljništva z dne 31. julija t. l. ki jo je priobčil uradni "Osservatore Triestino" v svoji 178 številki z dne 18. t. m. za prekoračenje demarkacijske ertje ni več potrebna posebna prehodnica (salvacondotto) marveč zadostuje potni list za inozemstvo, ki ga izdajajo pristojne oblasti v zmislu namestništvene naredbe z dne 23. julija 1916, št. 895. V Juljski Benečiji izdaja potne liste za inozemstvo v Trstu generalni civilni komisar, na ostalem ozemlju pa civilni komisarji. — za potovanje v Juljski Benečiji izven obične navadnega bivališča je potrebna kaka listina o istovetnosti, kakor potni list za inozemstvo ali tujezemstvo, propustnice (salvacondotto) ali pa posebno dovoljenje poveljništva karabinerjev, ki jim načeljuje častniki. — Potne liste za tujezemstvo izdajajo špani, vidirati jih pa morajo civilni komisarji.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spleti H. Sienkiewicza. Prevodil Podrobnik.

Pol ure poznej je sedelo vsch pet vojakov pri skledi pogretega piva zabeljenega s smetano, ter se razgovarjalo o vojski.

"Kaj čujete tu pri vas?" vpraša Volodijevski.

"Pri nas se čuje vsak dan kaj novega, ljudje trošijo vsak dan druge novice, katere si sami izmisljajo." odvrne Harlamp. "Resnično rečeno, le knez sam jedini ve, kaj se vse godi. Pravijo, da ne spi po noči, po dnevu pa se po cele ure posvetuje s Harasimovičem."

"Kdo je ta Harasimovič?" vpraša Volodijevski.

"To je poglavar iz Zabludova na Podlesju. Človek majhne postave, ki izgleda, kakor bi nosil zlodja pod pazduho. S knezom je zaupljiv ter pozna vse njegove spletke. Meni se zdi, da nastane iz vseh teh šepetanj in razgovorov vojna. . . Zaman se ne posvetujeta po cele dneve; očitno je, da si bo treba namočiti roke v švedski krvi. Radizil ni takšen človek, da bi se zastoj razgovarjal."

"Tem bolje, tem bolje!" omeni Zagloba.

"Ali je knez Boguslav tukaj?" vpraša Volodijevski.

"Kajpada, Vrh tega pričakuje knez nekakih znamenitih gostov. Vse sobe gorenjega nadstropja so umetno ozkane, ker jih pričakuje že danes. Zvečer ima biti banket. . . Radi tega dvoim, da vas pusti knez danes k sebi."

"Sam mi je naročil, naj pridem danes." "To je dobro, toda opraviti ima mnogo. . . Pri tem. . . ne vem, ali vam smem to povedati. . . toda čez jedno uro bodo itak vedeli to vsi. . . torej bom vendar-le povedal. . . Tu se gode čudne reči. . ."

"Kaj takšnega? Kaj takšnega?" vpraša Zagloba.

"Evo, treba vam je vedeti, da je prišel pred dvema dnevi gospod Judicki, maltanski plemič, o katerem ste nemara že slišali."

"Seveda," reče Jan; "on je hraber vitez." "Tako je za njim je dosepl tudi poljski hetman Gosevski. Njegov prihod nas je zelo iznenadil, ker je splošno znano, v kakih razmerah in neprijetnosti živi on z našim knezom. Nekateri so se veselili, da sta se nasprotnika spravila ter rekli, da so Švedje pomagali k temu. Tudi jaz sem si mislil tako. Med tem pa so se vsi trije zaprli v sobo na posvetovanje. Zaklenili so vrata, da nihče ni mogel slišati o čem se posvetujejo. Samo Krepštal, ki je stal na straži, je dejal, da so močno kričali, zlasti gospod poljni hetman. Poznej jih je sam knez spremlil v spalnice, kjer so po noči vsakemu postavili stražo pred vrata. Volodijevski vstane s sedeža."

"Za Boga, to ni mogoče!" reče.

"A vendar je to resnica. . . Pri jednih in pri drugih vratih stoji vojak z orožjem, kateremu je strogo ukazano, ne pustiti nikogar ne ven ne notri. . ."

Vitezi se začudeni pogledajo.

"To pomenja, da je veliki hetman vtaknil v ječo poljnega hetmana!" omeni Zagloba. "Toda, kaj pomenja to?"

"Jaz ne vem. A Judicki. . . je tudi hraber vitez!"

Knezovi častniki so se morali vendar kaj pomenovati o tem. Ali nisi nič slišal!"

"Še sinoči sem izpraševal Harasimoviča. . ."

"In kaj ti je odgovoril?" vpraša Zagloba.

"Ničesar ni hotel povedati; samo prst je položil na usta ter dejal: To so izdajce!"

"Kako, izdajce!" zakliče Volodijevski ter se prime za glavo. "Niti Gosevski, niti Judicki

ne moreta biti izdajci. Vsa ljudovlada ju pozna kot vira moža, ki zelo ljubita domovino."

"Dandanes se ne sme nikomur verjeti," odvrne turobno Stanislav Skretuski. "Ali se mar ni smatral Krištof Opalinski za Katona? . . . Ali ni prvi prijel druge, da ne služijo dovolj vneto domovini? . . . Med tem pa je on prvi izdal domovino ter še druge izvalil za seboj."

"Toda za komornika in Judnickega stavim svojo glavo," zakliče Volodijevski.

"Ne stavi, Mihael, glave za nikogar!" svarja ga Zagloba. "Brez vzroka ju gotovo niso zaprli. Morda sta že kovala kake spletke, ker drugače bi ne bilo mogoče. Sicer si pa knez ne bi hotel delati sovražnikov, ko se pa pripravljata na vojno!"

"Istinito, ne razumem tega", omeni Harlamp. "kako je to mogoče. . . Takšna dostojniška, a tu pa ju zapro brez sodbe, brez zaslišanja. Saj vendar niti sam kralj ne more koga zapreti brez soglasja ljudovlade."

"Knez hoče očitno vpeljati rimski običaj," reče Stanislav "ter postati diktator ob času vojne."

"Vse jedno, naj pa bo diktator, samo da bo pobijal Švede," odvrne Zagloba. "Jaz hočem prvi glasovati zanj."

"Da bi le ne želel postati protektor (pokrovitelj), omeni po misleku Jan Skretuski", kakor znani Anglež Kromwel, ki si je drznil dvigniti svojo roko celo na lastnega kralja."

"Da, Kronwel je krivoverec" zakriči Zagloba.

"A knez-vojvoda?" vpraša resno Pan Skretuski.

Na to vsi umolknejo ter strahom gledajo nekaj časa v temno prihodnost. Harlamp pa se razsrdi ter reče:

"Že od mladih nog služim knezu-vojvodi, dasi sem le nekoliko mlajši od njega. Še kot mladenič bil je moj stotnik, potem poljni hetman in sedaj je veliki hetman. Poznam ga bolje nego vi, ter ga ob enem spoštujem in ljubim. Radi tega prosim, ne primerjajte ga s Kronwelom, da nisem primoran vam nekaj reči, kar mi ne bi pristojalo kot gospodarju te sobe. . ."

Pri teh besedah si jame Harlamp grozno vihati brke ter gledati izpod čela Jana Skretuskega. Ko Volodijevski to vidi, upre svoj bister in hladen pogled v Harlamp, kakor bi hotel reči:

"Samo zini!"

Brkač si je takoj odpihal, ker je imel Volodijevskega zelo v čislju, saj je znal, da bi bilo prenevarno spreti se z njim. Torej nadaljuje z nežnejšim glasom:

"Knez je istinito kalvinec; toda prave vere radi blodnje ni zavrgel, ker se je že rodil v njej. On ne postane nikdar ni Kronwel, ni Radziejewski, niti Opalinski, ko bi imele tudi Kejdane razpasti v razvaline. To je ves drugi rod in druga kri."

"Pa da sta Gosevski in Judnicki zaprta? no! no!" reče Volodijevski, zmaječ z glavo. "Knez očitno ni kaj prijazen svojim zaupni-gostom."

"Kaj praviš, Mihael!" odvrne Harlamp. "On je tako prijazen, kakor še nikdar ni bil. . . Temu v dokaz zamore služiti slučaj, ki se je pripetil te dni. . . Mi vsi smo se temu čudili. . . Kdo bi si mogel misliti, da bi knez, ki noče imeti sebi enakih, hodil z roko v roki z mladim Kniti-ecom? . . . Saj je on še povsem mlekozob in tudi dokaj prestopkov obežuje njegovo vest, kar pa veste sami najbolje. . ."

"Vemo, vemo," odvrne Volodijevski.

Daljši razgovor jim pretrga prihod novega gosta. Bil je to plemič okrog štiridesetih let, drobne, suhe toda gibčne postave, zvijajoč se kakor piškur, z drobnim licem, tankimi ustnicami, redkimi brkami in z nekoliko škilastimi očmi. Obleden je bil v trilihoh kaftan z dolgimi rokavi, ki so mu popolnoma pokrivali roke. Ko je vstopil, se je globoko pripognil; na to se zopet naglo vzravnaval, zavrlel glavo ter izpregovoril z urnim glasom:

Pošiljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na Slovenako, Hrvatako, Dalmacijo in Istro.

Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Romunsko.

Jamčimo za ves poslani denar, enako kot pred vojno, da bodo hitro in točno izplačan.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

BODITE PAMETNI

Pošiljajte vaš denar preko naše banke dokler je cena kronam še nizka.

Vi s tem lahko pomagate svojem, starišem, bratom in sestram, da njim pošljete denar ker z denarjem se kupi vse. Pomagajte in to še predno pride huda zima, da bodo lahko pripravljene z vsem.

VI DASTE DVAKRAT AKO DASTE HITRO.

Ako želite premeni vaše dolarje v krone storite to sedaj, ker pozneje mogoče pride do tega, da boste morali plačati veliko več zanje.

Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se na

JOHN NEMETH STATE BANK

1597 Second Ave., NEW YORK CITY.

AMERICANI VZELI MESTO ITALIJANOM IN DALI GA SO JUGOSLOVANOM.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

se udeležiti seje kronskega sveta. Turatti pravi, da zdaj ni čas za tajne seje pod vodstvom kralja, temveč morajo biti "odprte seje ljudstva."

Italijanski komunisti pridno izrabljajo politično konfuzijo. "Avanti" odprto poziva demobilizirane vojake, da naj obdržijo uniforme in vsi oficirji, ki so člani socialistične stranke, naj pošljejo svoje naslove tajništva stranke

AMERICANI VZELI MESTO ITALIJANOM IN DALI GA SO JUGOSLOVANOM.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

se udeležiti seje kronskega sveta. Turatti pravi, da zdaj ni čas za tajne seje pod vodstvom kralja, temveč morajo biti "odprte seje ljudstva."

Italijanski komunisti pridno izrabljajo politično konfuzijo. "Avanti" odprto poziva demobilizirane vojake, da naj obdržijo uniforme in vsi oficirji, ki so člani socialistične stranke, naj pošljejo svoje naslove tajništva stranke